Digitale soevereiniteit, hoe staat het daarmee, en wat kunnen we er aan doen?
En, waarom is dat zo moeilijk.

Bert Hubert / bert@hubertnet.nl / https://berthub.eu/

https://berthub.eu/fieldlab

berthub.eu

https://opentk.nl/

Universiteit Leiden

KIESRAAD

Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden

POWERDNS (adviseur)

TU Delft

FOX-IT FOR A MORE SECURE SOCIETY

POWERDNS

POWERDNS

TU Delft

opentk.nl

"infrastructuur en waterstaat" AND "digitale autonomie"

2 maanden

(•) Alles ( ) Vragen & antwoorden ( ) Moties ( ) Activiteiten

Zoeken op **Joe Biden** vindt alle documenten met ergens *Joe* en ergens *Biden*. Zoeken op **"Joe Biden"** vindt alleen die twee woorden naast elkaar. Zoeken op **Hubert NOT Bruls** vindt documenten met daarin Hubert maar niet Bruls. De hoofdletters in **NOT** zijn belangrijk. Meer uitleg hier.

Datum ▼	Bijgewerkt	Nummer	Onderwerp	Snip
2026-10-05	2026-10-06 12:20	2026D48768	Antwoord op vragen van de leden Kostic en Teunissen over het buitensporige watergebruik van een nieuw datacenter in Amsterdam	AH 284 2026Z17089 Antwoord van minister Karremans (**Infrastructuur en Waterstaat**), mede namens de minister van Klimaat en Groene Groei, de...
2026-10-05	2026-10-05 13:28	2026D48572	Het bericht 'Nederland weet amper hoeveel stroom en water zijn datacentra opslokken'	...Klimaat, van Klimaat en Groene Groei en van **Infrastructuur en Waterstaat** over het bericht 'Nederland weet amper hoeveel stroom en...
2026-10-05	2026-10-06 06:39	18ba7877	Antwoorden op Kamervragen over het buitensporige watergebruik van een nieuw datacenter in Amsterdam	...Hoogachtend, DE MINISTER VAN **INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT**, Vincent Karremans Page 1 of 11 Intern gebruik 2026Z17089 (ingezonden 20 augustus 2026...
2026-09-30	2026-10-01 07:49	oep-ob-8	Omgevingsprogramma Zuid-Holland technische update 1 oktober 2026	...De provincie wil door de toenemende afhankelijkheid van de digitale infrastructuur en de daarmee gepaard gaande risico's haar **digitale**...
2026-09-15	2026-10-06 18:01	2026D38780	Memorie van toelichting	...Daarnaast wordt gewerkt aan de digitale weerbaarheid en **digitale autonomie** van de overheid. In 2027 is hiervoor, als onderdeel van...

Antwoord:

In zijn algemeenheid hebben de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de vergrijzing van het personeelsbestand effecten op de organisatie van de Rijksdienst. Dat is ook de reden waarom het kabinet deze taakstelling mede vanuit deze context benadert.

In de brieven van 14 maart en 3 oktober 2025 (Kamerstukken 31 490, nr. 359 en Kamerstuk 31 490, nr. 391) heeft het kabinet helder aangegeven dat de invulling van de taakstelling realistisch moet zijn en dat behoud van kennis belangrijk is. Het is vervolgens aan de departementen zelf om hier, afhankelijk van hun eigen situatie, rekening mee te houden bij het realiseren van de taaktelling.

Het blijft van belang dat de publieke taken uitgevoerd worden en dat hier voldoende mensen voor zijn. Daarom is er ook geen rijksbrede vacaturestop. Tegelijkertijd is het aan de departementen om telkens goed af te wegen of vacatures (extern) opengesteld worden. De laatste cijfers laten zien dat er, tot en met het derde kwartaal van 2025, ruim 16.000 vacatures opengesteld zijn.

“Zijn we nog (zelf) van de IT?” Waarom duurde dit dertig jaar?

digitaliserinsstrategie

2 maanden

Alles | Vragen & antwoorden | Moties | Activiteiten

Zoeken op **Joe Biden** vindt alle documenten met ergens *Joe* en ergens *Biden*. Zoeken op **"Joe Biden"** vindt alleen die twee woorden naast elkaar. Zoeken op **Hubert NOT Bruls** vindt documenten met daarin Hubert maar niet Bruls. De hoofdletters in **NOT** zijn belangrijk. Meer uitleg hier.

Bedoelt u mogelijk digitaliseringsstrategie?

Datum ▼	Bijgewerkt	Nummer	Onderwerp	Snip

< 1 milliseconden

Vragen of tips → bert@hubertnet.nl - Problemen → Open een ticket op GitHub, of mail - volg ons op Mastodon

Home

Zoeken in Tweedekamer.nl

digitaliserinsstrategie

Zoekresultaten (0)

U zoekt op **'digitaliserinsstrategie'**

Geen zoekresultaten.

Verfijn uw resultaten

Sorteer op: Relevantie

Periode

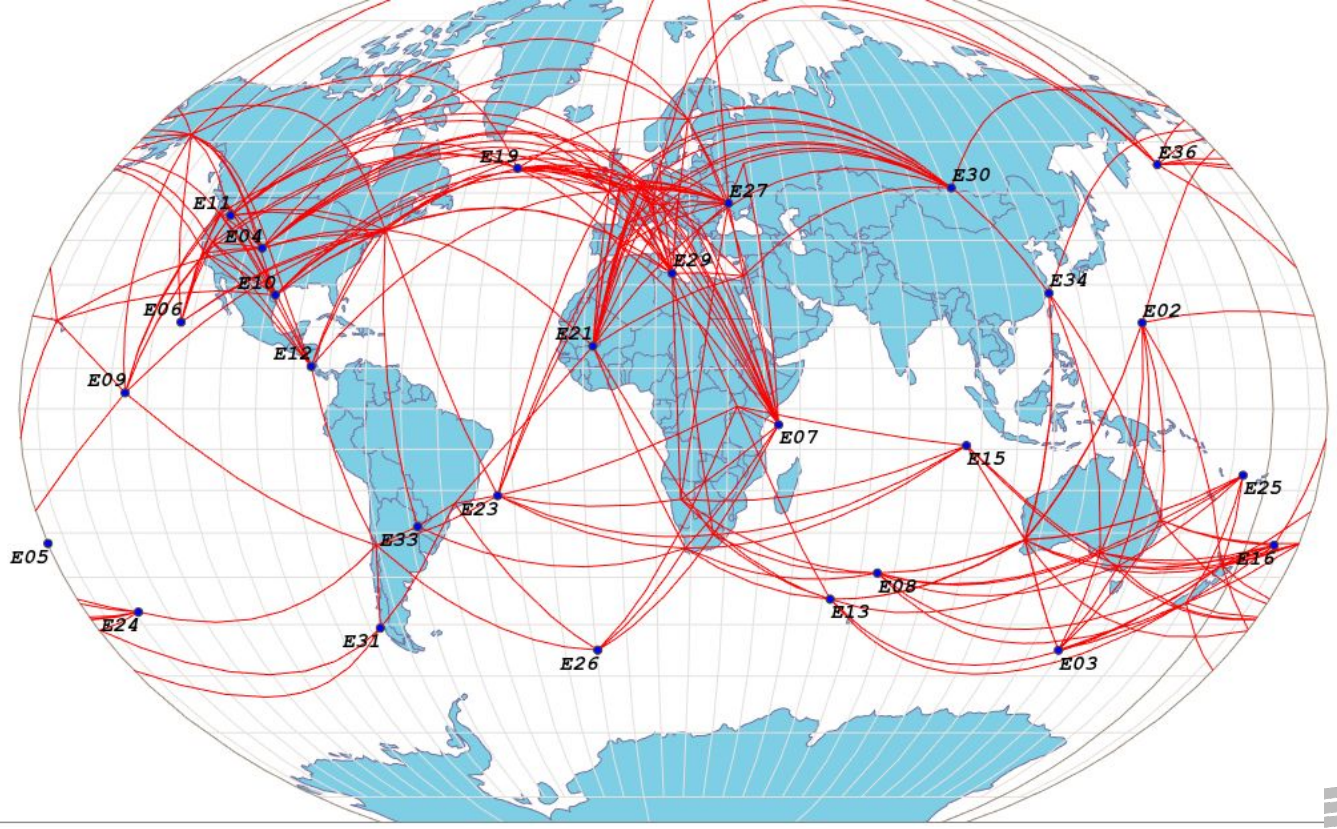

GALILEO

European Commission

https://galmon.eu/

www.nature.com/articles/s41597-022-01179-8

scientific data

Explore content | About the journal | Publish with us

nature > scientific data > data descriptors > article

Data Descriptor | Open access | Published: 22 March 2022

SkewDB, a comprehensive database of GC and 10 other skews for over ~~30,000~~ 63,000 chromosomes and plasmids

Bert Hubert

Scientific Data **9**, Article number: 92 (2022) | Cite this article

8619 Accesses | **18** Citations | **5** Altmetric | Metrics

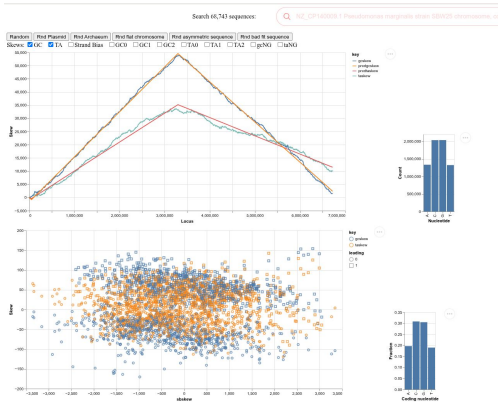

https://skewdb.org/

- “500 euro/jaar”
- Nlelec, galmon, opentk, *Skew*DB, meer

- “Het kan ook”

- Tot 2020 heel normaal

Goed om tegen mensen te zeggen. Het is niet dat het niet meer kan zonder cloud.

Nee JIJ kan het niet meer zonder Amerikaanse cloud!

De hele maatschappij draait nu op onze computers.

IT is belangrijker dan ooit! En de wereld ook **enger** dan ooit. **Maar we leunen nu gevaarlijk op clubs ver weg.** En het gaat daar **niet best**.

En overheden hebben een **leidende rol** om dit op te lossen.. (begint nu!)

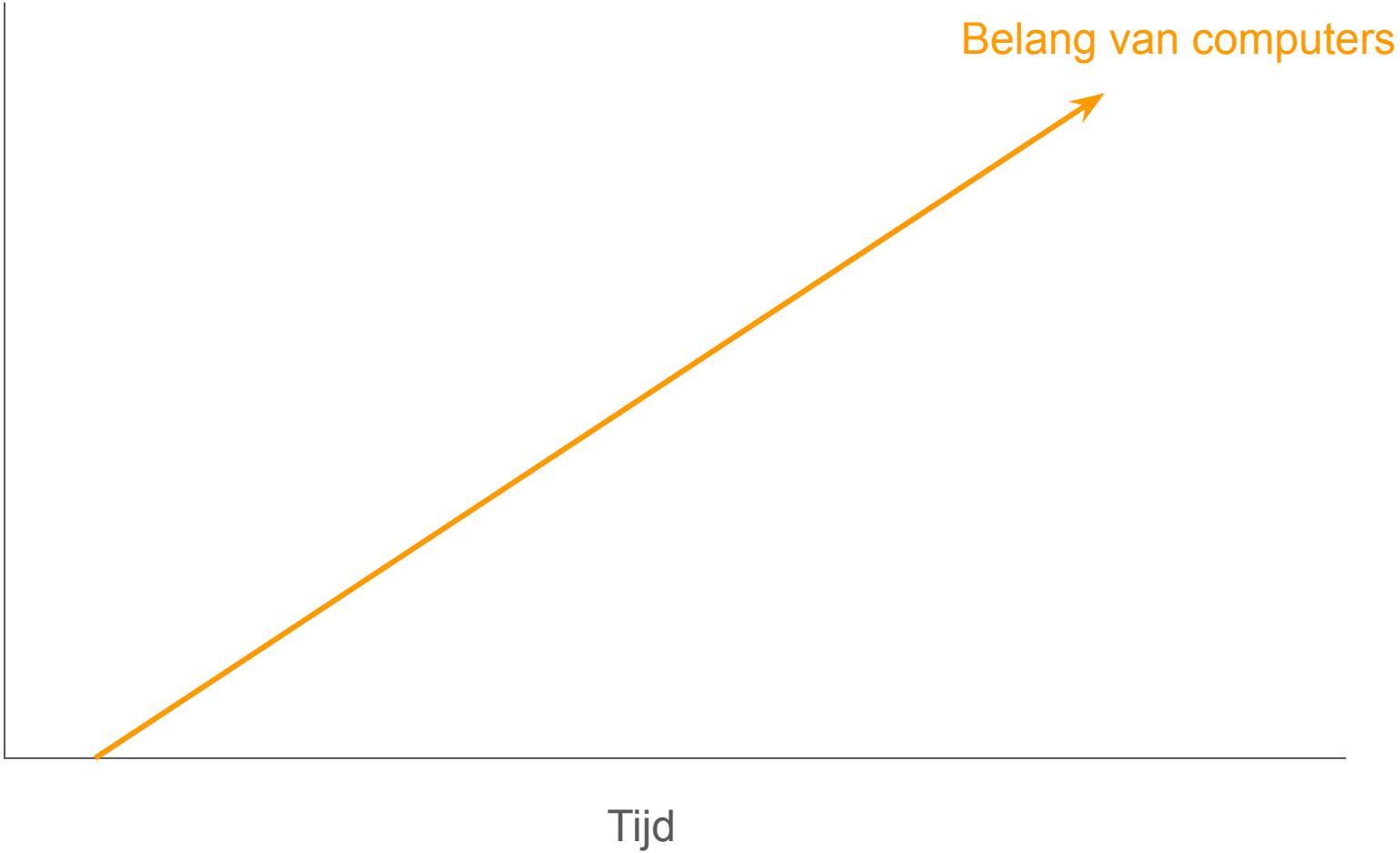
Belang van computers
Tijd

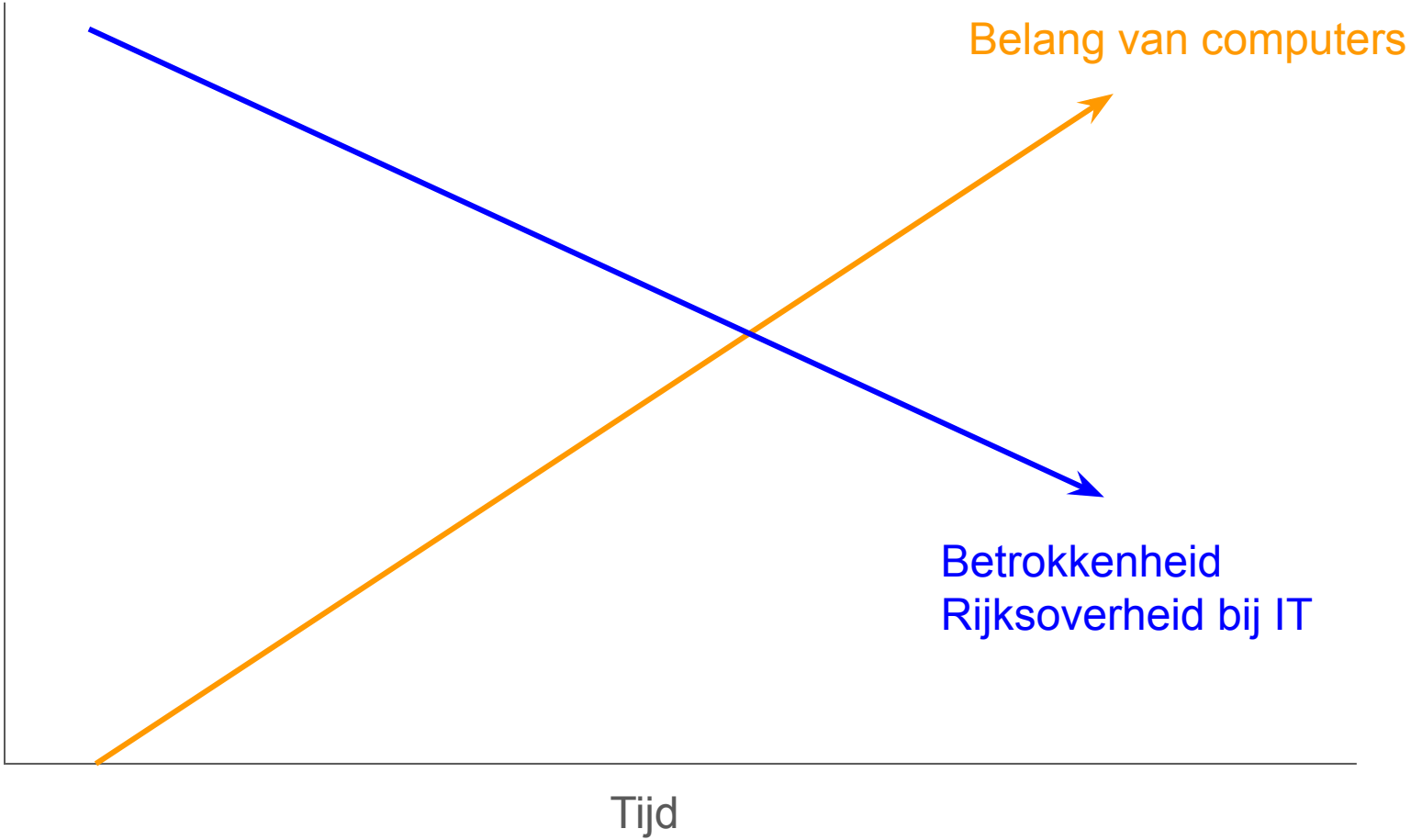
Belang van computers
Betrokkenheid
Rijksoverheid bij IT
Tijd

Google
aws
Alibaba Cloud
HUAWEI
Infosys
TECH
mahindra
wipro
Kalaallit Nunaat
Canada
Ísland
Føroyar
Norge
Suomi
Eesti
Danmark
Nederland
Беларусь
Luxembourg
France
Andorra
Malta
Algérie
Niger
Ghana
Guinea
Ecuatorial
Saint Helena, Ascension and Tristan da Cunha
Angola
Malawi
Zimbabwe
Namibia
South Africa
Burundi
Seychelles
Mauritius
Россия
Қазақстан
Монгол Улс
Кύπρος
Cabo Verde
South Sudan
Myanmar
Cambodia
Malaysia
Indonesia
Guam
Belau
Papua New Guinea
Marshall Islands
Nauru
Solomon Islands
Vanuatu
Australia
Norfolk Island
New Zealand
México
Cuba
Haiti
Guatemala
Aruba
Panama
Colombia
Ecuador
Perú
Brasil
Bolivia
Paraguay
Chile
Argentina
Pitcairn Islands
Falkland Islands (Malvinas)
South Georgia and South Sandwich Islands

TRAPPIST
WESTVLETEREN

AMSTERDAM
ZUIDAS THE BUSINESS DISTRICT

imec

ZEISS

TRUMPF

“Die cloud van jullie komt wel uit onze spullen. Europa blijkt een **stille reus**”

Google
OCI
TrueFullstaq
OVHcloud
leaseweb
aws

Solvinity
IONOS
OVHcloud
leaseweb
Scaleway
PROLOCATION
intermax
teamblue
HETZNER
SERVER·CLOUD·HOSTING
UpCloud

1:100!

Nederland: 2026-2029?

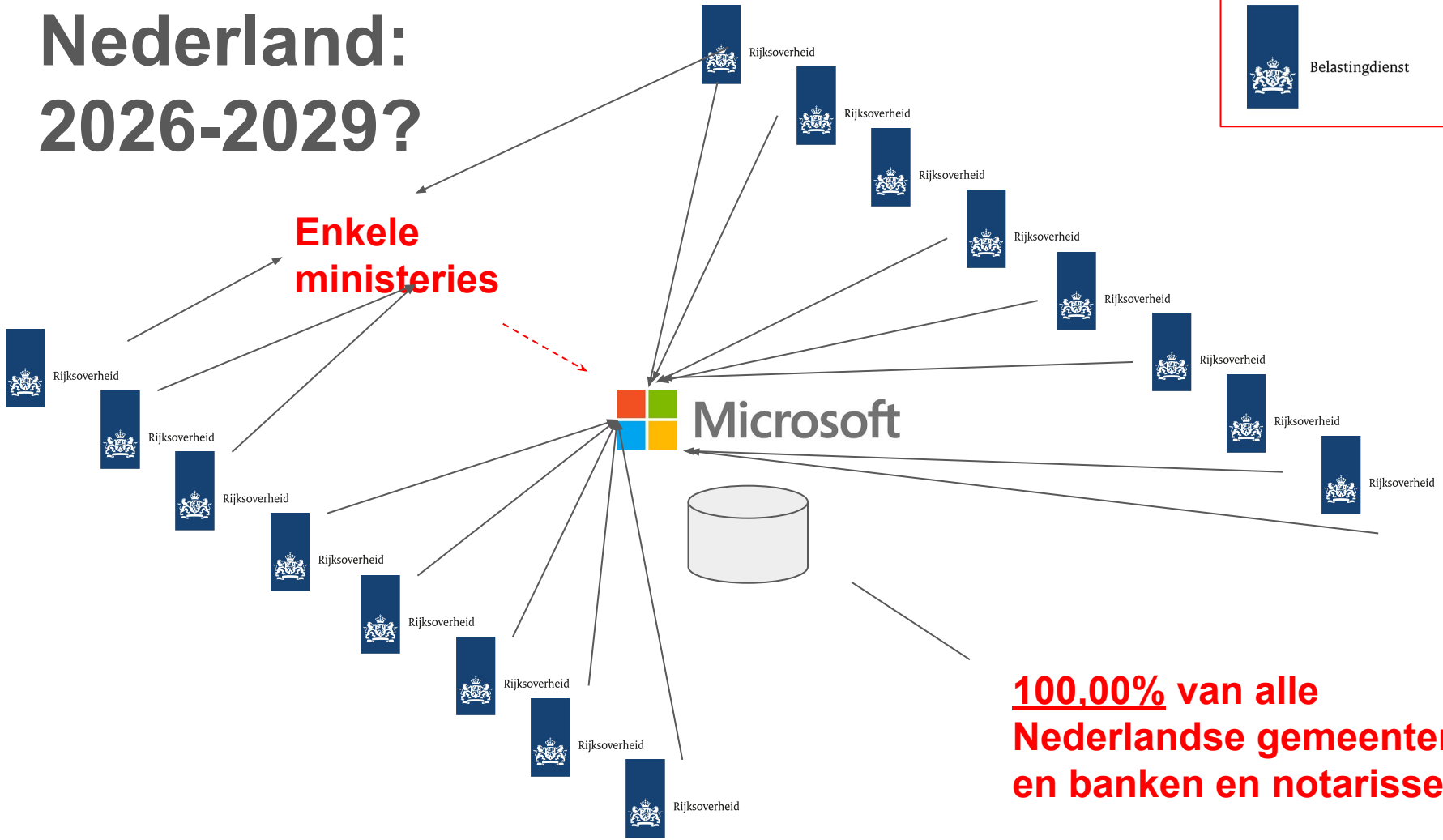

<u>100,00%</u> van alle Nederlandse gemeenten en banken en notarissen!

Your Word documents will be saved to the cloud automatically on Windows going forward

MARTIN BRINKMANN Aug 27, 2025

Windows 10, Windows 11

News

Dit is echt een vreemde situatie

Advocatenkantoren die rechtszaken voeren tegen Microsoft, op Microsoft servers.

Overheden die beleid maken over de VS.. op servers van de VS

Een heel continent dat z’n data niet meer binnen kan houden

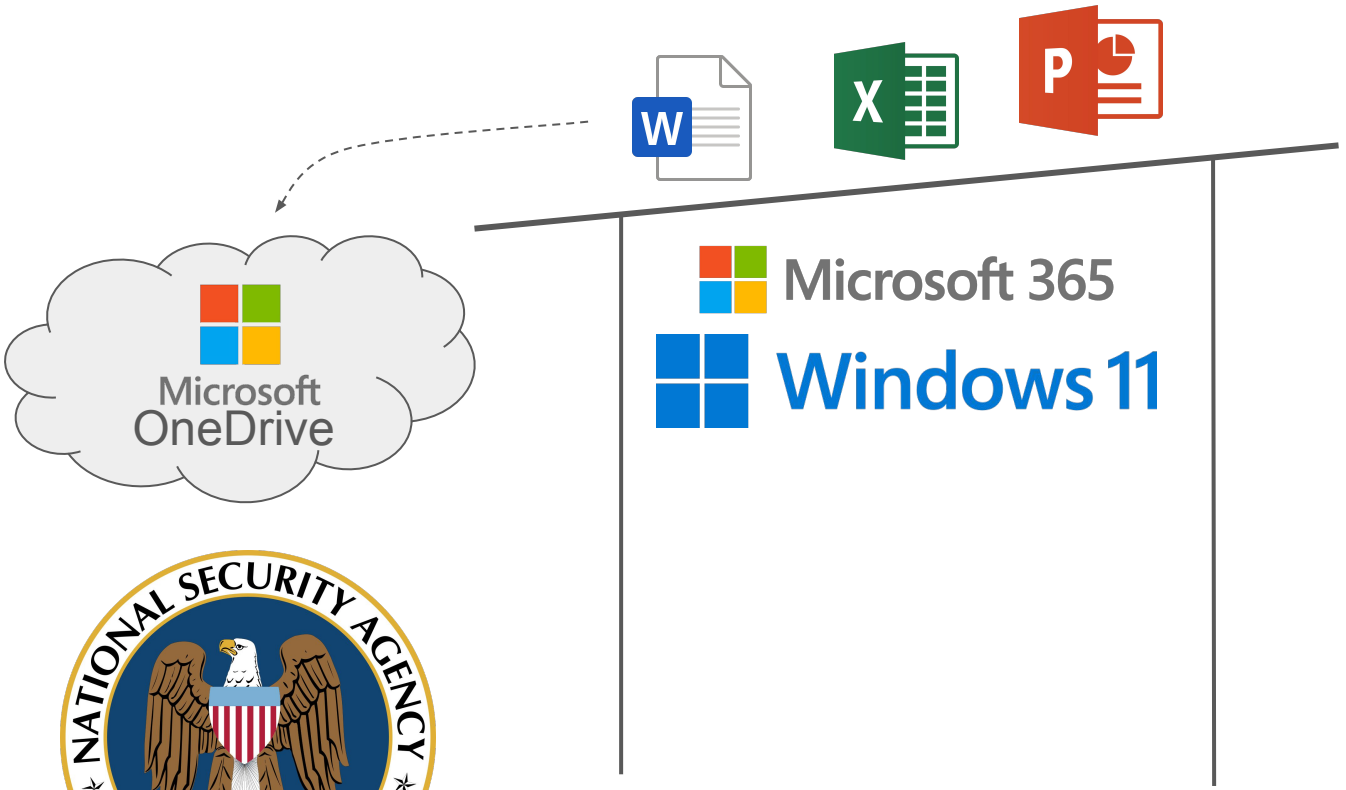

Prima voor een schoenenwinkel!

HET MAAKT NIET UIT WAAR DE SERVERS STAAN

ALS ER AMERIKANEN IN HET SPEL ZIJN

HOE INDIRECT OOK

DAN GELDT DE US-CLOUD ACT GEWOON (**& SECTION 702 & EO12333**)

EN KAN MEN BIJ ONZE DATA

"This amount has been on a gradually rising trend with budget requests in 2020 and 2022 of US$62.7 billion and **US$65.7 billion** respectively"

GT GreenbergTraurig

Memorandum

TO: Dutch Ministry of Justice and Security –NCSC

FROM: Greenberg Traurig LLP | Gretchen Ramos, Andrea Maciejewski and Herald Jongen

DATE: July 26, 2022

RE: Application of the CLOUD Act to EU Entities

Advies landsadvocaat

- Als Solvinity zou worden overgenomen door Kyndryl komt Solvinity binnen het bereik te vallen van Amerikaanse wetgeving zoals de CLOUD Act en de FISA en Executive Order 12333. In algemene zin kan gezegd worden dat deze drie wettelijke instrumenten het mogelijk maken dat autoriteiten in de Verenigde Staten onder de in deze wetgeving genoemde voorwaarden toegang kunnen krijgen tot de gegevens waarover een Amerikaanse onderneming beschikt, óók wanneer de gegevens zich bevinden onder een Europese dochtervennootschap en op servers buiten de Verenigde Staten;
- Dat betekent dat als Solvinity wordt overgenomen door een onderneming met een Amerikaanse moedermaatschappij, het gevolg daarvan kan zijn dat autoriteiten in de Verenigde Staten in voorkomend geval gegevens kunnen opvorderen die door Solvinity in opdracht van haar overheidsklanten worden verwerkt.
- De voorgenomen transactie brengt daarom nieuwe risico's met zich mee voor de verwerking van persoonsgegevens door Solvinity;
- Teneinde het risico op ongewenste toegang tot de gegevens van Nederlandse overheidsklanten van Solvinity te verkleinen, kan van Solvinity en Kyndryl worden gevergd dat er aanvullende technische en organisatorische
getroffen.
- De onderhandelingen met Solvinity plus Kyndryl en de overheidsklanten plus landsadvocaat lop

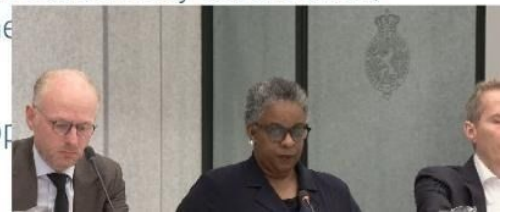

Universiteiten onderzoeken Europese alternatieven voor Microsoft en Google

Rutger Otto
Techverslaggever

Paar maanden geleden, niet 2024!

De meeste universiteiten brengen de risico's in kaart rond cloudbeleid, inkoopbeleid en de afhankelijkheid van softwareleveranciers. De TU Delft laat weten internationale techbedrijven niet categorisch te willen uitsluiten. "We proberen de afhankelijkheden beheersbaar te maken", zegt de woordvoerder. De universiteit maakt daarvoor "strenge contractuele afspraken" over onder meer datatoegang, beveiliging en de opslaglocatie van gegevens.

Ook Tilburg University zegt zulke eisen te stellen aan leveranciers. "Voor ons draait digitale soevereiniteit niet primair om Europees versus Amerikaans, maar om controle, transparantie en continuïteit. Zeker in het huidige geopolitieke klimaat wegen we deze aspecten nadrukkelijk mee."

Rijksoverheid encryptie encryptie Rijksoverheid

De praktijk overal

encryptie

Rijksoverheid Rijksoverheid

Doet niemand alleen!

“Dat zouden ze toch niet doen”

Door ANP

Hiermee werd niet alleen informatie over Angela Merkel verzameld. Ook hoogwaardigheidsbekleders in Frankrijk, Noorwegen en Zweden zouden zijn bespied door de NSA. Bovendien zou ook de voormalige Duitse minister van Buitenlandse Zaken Frank-Walter Steinmeier zijn bespioneerd.

:-(

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Microsoft

Reuters World Business Markets Sustainability Legal Commentary Technology Investigations More My News

Exclusive: US could hit entire International Criminal Court with sanctions soon

By **Anthony Deutsch, Humeyra Pamuk** and **Stephanie van den Berg**

September 22, 2025 6:42 PM GMT+2 · Updated 2 hours ago

FRANCE 24 HOME SHOWS NEWSFEED LIVE EN

FRANCE AFRICA MIDDLE EAST AMERICAS EUROPE ASIA-PACIFIC

US hits ICC with more sanctions, targets French judge involved in Netanyahu arrest warrant

AMERICAS

US Secretary of State Marco Rubio on Wednesday announced more sanctions on International Criminal Court judges, saying that the court was a "national security threat" because it had sought to prosecute US or Israeli nationals. Judge Nicolas Guillou of France, who is presiding over a case in which an arrest warrant was issued for Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu, was among those sanctioned.

People stand outside the International Criminal Court (ICC) as the United States is considering imposing sanctions as soon as this week against the entire International Criminal Court, in The Hague, Netherlands, September 22, 2025. REUTERS/Piroschka van de Wouw Purchase Licensing Rights

Sancties zijn bijna net zo eng!

“Graaf je eigen digitale straat van Hormuz”

Ook relevant “weten dat het kan gebeuren”

US directs embassies to team up against foreign 'hostility' – and use X to 'counter anti-American propaganda'

Cable signed by Marco Rubio and seen by Guardian suggests staff work with Pentagon psychological operations unit

Sign up for the Breaking News US email to get newsletter alerts in your inbox

US National Security Strategy

The EU is directly criticised, with a strong implication that '**regime change**' or dismantling of existing structures is the desired path. **Illiberal forces** in Europe are blatantly supported. The common thread is to maximise benefits for the US – and for Trump and his allies, including through **coercion**.

Even without reading the right-wing extremism between the lines, it is clear how much Trump despises the EU and liberal democracy. **Yet many will again be tempted to downplay the threat emanating from Washington**.

Pro-European liberal forces need to finally wake up: Trump's America is not an ally **but an adversary to Europe's freedoms and fundamental values.**

(denktank EPC)

De NOOD IS HOOG!

“De autonome tijd, tot ~2020”

Software voor een dienst

(**standaard**servers, die je overal kunt kopen of huren)

“Jouw verantwoordelijkheid”

Nieuw product

~100% van de markt voor **nieuwe dingen** nu

© S3 RDS SQS R53 Cognito ©

Google | aws |

Apart probleem

Alleen Microsoft

AWS,
Microsoft,
Google,
(Oracle)

🇪🇺☎️✅

🇪🇺✅✅✅

Complete kantooromgeving

Geavanceerde en/of PLAKKERIGE diensten

Databases, eenvoudige diensten, rest “op verzoek”

Server, Storage, Network Capacity, **Kubernetes, Containers**

“Big Cloud”

Product

Garage | PostgreSQL | PostgreSQL | PowerDNS | Keycloak

(Haven! Haven! Haven! Haven! Haven! Haven! Haven! Haven! Haven!)

Google | aws | Azure

leaseweb | INTERCONNECT | teamblue | TrueFullstaq | intermax | PROLOCATION | Rijks-cloud | UpCloud | Dutch Cloud Community

Hoe gaat het recent dan (landelijk)?

- ~~Email & documenten belastingdienst naar Amerikaans beheer~~
  - En van heel veel andere stukken overheid
- ~~Btw naar Amerikaans beheer~~
- ~~DigiD naar Amerika laten gaan, terwijl het echt wel weg kan bij Solvinity (containers)~~
  - Of misschien toch.. Zaken lopen nog.
- ~~NDS-raad vraagt~~ **Gartner en US big tech** hoe weg te komen bij **big tech**
- Nederland pleit in Brussel **tegen** bindend besluit over Huawei in telecommunicatiesystemen
- ~~Iedere sollicitant bij rijksoverheid gemeld bij 5 Amerikaanse bedrijven~~
- Digitale soevereiniteit **heel raar** verdeeld over ministeries
- **De Nederlandse Digitale Dienst gaat voornamelijk coördineren en aanjagen…**
  (of toch niet?)
- **Geen budget voor digitale soevereiniteit!**

We tuinen er weer in! Met haast zelfs, we voelen een urgentie om ook dit weer zo snel mogelijk aan Amerikaanse big-tech te over te laten.

En ook al onze computercode op te sturen om te zoeken naar kwetsbaarheden

Mistral

AISLE

werkenvoornederland.nl

Werken bij de Rijksoverheid
is werken voor Nederland

Door een wijziging in ons vacaturesysteem is het tijdelijk niet mogelijk je in te schrijven voor onze vacaturemailing. Ook worden er geen vacaturemailings verstuurd.

Er gaat ook steeds meer stuk:
digid.nl
wetten.overheid.nl
officielebekendmakingen.nl
werkenvoornederland.nl email
rijksoverheid.nl/documenten
…

Attenderingen

U ontvangt vanaf 28 april geen e-mailmeldingen meer van nieuwsberichten en documenten die op Rijksoverheid.nl verschijnen. De abonnees hebben hierover een mail ontvangen met aanvullende informatie. Op Rijksoverheid.nl kunt u vanaf nu gebruik maken van de RSS-feeds

Let op: het is niet mogelijk om via RSS updates van documenten te ontvangen, omdat documenten op open.overheid.nl worden gepubliceerd.

“Zijn we wel van de IT?”
Wie dat niet is kiest altijd **middle of the road, business as usual**
Tegen de stroom inzwemmen vergt intieme ervaring
Zonder “weer van de IT te worden” bereiken we niets nieuws of beters.

Een IT-machine die tussen de 1 en 8 miljard euro uitgeeft per jaar

Veel zin in!

Relatief zin in, als het maar geen tijd en geld kost

Helemaal geen zin

Mensen die goed zijn in het big-tech ecosysteem willen daarmee door!

Een deel wil NIETS LIEVER dan digitale autonomie

(wat representatieve logo's)

Gemarineerd in big-tech, komen niet uit zichzelf met iets anders

Er is vooruitgang, maar er is werk aan de winkel in de HELE piramide!

CIO-stelsel Rijk

Versus

Artikel 44 van de grondwet

Nr. 1294 MOTIE VAN HET LID SIX DIJKSTRA

Voorgesteld 20 februari 2025

Aangenomen!

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat de overheid voor haar informatiesystemen en hoogtechnologische toepassingen als AI en cloud moet aansturen op het realiseren van een hogere mate van digitale autonomie;

overwegende dat dit enkel mogelijk is wanneer er sprake is van samenhangend overheidsbeleid en een duidelijke centrale coördinatie daarop;

verzoekt de regering om het Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatiesystemen rijksdienst uit te breiden, zodanig dat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kaders kan vaststellen ter bevordering van de digitale autonomie van de informatiesystemen van de ministeries, en in verband met het bevorderen van de digitale autonomie eisen kan stellen aan voorzieningen die door alle of een daarbij aangegeven deel van de ministeries zullen worden gebruikt,

en gaat over tot de orde van de dag.

Six Dijkstra

2026: Doen we toch niet

Heeft u overwogen om het coördinatiebesluit, waarin de bevoegdheden van bewindspersonen zijn vastgelegd, uit te breiden zodat u dwingender kan optreden om het herziene cloudbeleid uit te voeren? Waarom heeft u dit niet gedaan, cf. de motie-Six Dijkstra (Kamerstuk 26643, nr. 1294)?

Antwoord: Om de departementale autonomie te behouden is hier niet voor gekozen. Departementen zijn en blijven zelf verantwoordelijk voor hun eigen bedrijfsvoering, waaronder ICT. Conform het Besluit CIO-stelsel Rijksdienst 2026 heeft ieder departement een eigen CIO en CISO. Hierbij is CIO Rijk en CISO Rijk kaderstellend en coördinerend. Dit doet verder niet af aan voorgenoemde departementale autonomie.

‘Cloudbeleid hangt van goede intenties aan elkaar’

Lovende woorden voor de goede plannen in het aangescherpte rijksbrede cloudbeleid, maar het wachten is op concrete toezeggingen.

Marjolein van Trigt 8 juli 2026

Volgens securityexpert Bert Hubert zijn de plannen 'boterzacht' - Shutterstock

Een document vol goede bedoelingen

Goede stappen, vindt ook securityexpert Bert Hubert. Toch is hij niet optimistisch dat het aangescherpte cloudbeleid echt voor een omwenteling gaat zorgen, omdat de tekst volgens hem te vrijblijvend is. ‘**Alles is “we raden aan” of “we raden af”**. En dat ook nog **over vier jaar**. Het is allemaal boterzacht’, stelt hij. ‘De vraag is hoe enthousiast je kunt zijn over op zich goede plannen waarvan heel duidelijk is dat ze niet gaan gebeuren.’

Kan ook niet anders…

> Waarom is er, ondanks de hoge ambities in het coalitieakkoord, geen budget beschikbaar gesteld voor de herziening van het cloudbeleid?

> *Antwoord*: Voor de herziening van het cloudbeleid zijn in het coalitieakkoord geen extra middelen beschikbaar gesteld.

DIT IS NIET EENS EEN
SLECHT ANTWOORD!

Ben je van de IT of niet?

Jul 15 2026

Gedonder op kantoor, de WC blijft maar lopen. En erger nog, hij trekt niet meer door. Strontvervelend!

In een beetje grote organisatie gaat er nu druk gebeld worden, maar met wat pech loopt dat niet soepel. Facilitair beheer meent dat het niet hun probleem is. We bellen de verhuurder, maar die zegt wel over de riolering te gaan, maar niet over de toiletten. Na een weekje driftig telefoneren, betrokkenheid van juridische zaken, en *escaleren* is uiteindelijk duidelijk wie erover gaat.

Maar er is nog niks gebeurd, en het toilet heeft in die week al duizenden liters water verspild. En is niet bruikbaar.

> *Update: nadat een enkele lezer het verkeerd begrepen had, dit artikel is een oproep aan (semi-)overheid om IT weer te omarmen. Informatieverwerking is een kerntaak van een overheid, en niet iets wat op afstand mag staan. Want dat leidt tot veel vergaderen en weinig wendbaarheid.*

Also see: berthub.eu.
Subscribe to mailing list
Schrijf in voor nieuwsbrief

AWS and Microsoft are selling much more than cloud services

Jan 07 2026

“an extremely important corporate value is **never getting blamed**. If anything goes wrong, the blame can be assigned 100% to the vendor.”

Je kunt het werk uitbesteden maar niet de verantwoordelijkheid.

Anno 2026 kan een IT-partner op een of andere manier ook de verantwoordelijkheid op zich nemen.

Leveranciers verkopen **comfort**. Eigen personeel levert datzelfde comfort nooit.

Kortom, het gaat **oncomfortabel** worden!

Hoe wordt de overheid weer 'van de IT'?

Sep 14 2026

De korte versie: De Nederlandse overheid "is niet (echt) van de IT", en legt vrijwel altijd haar oor direct of indirect te luisteren bij een door big-tech gedomineerd ecosysteem om te bepalen wat te doen. En daardoor valt de keuze vrijwel altijd weer op Amerikaanse platformen, gerund door derden, onder Amerikaans (afluister)recht. En tegenwoordig ook vol met AI (of je nou wilt of niet).

Om weer grip op IT te krijgen, en een eigen en autonomer pad te kiezen, moet er een hoop veranderen. De overheid moet weer "van de IT worden" en die handschoen weer oppakken. Tegen de stroom in durven gaan. Er worden nu veel plannen gemaakt, maar vooruitgang zal pas komen als met **kleine, belangrijke**, projecten weer vertrouwen wordt opgebouwd: dat we weer het gevoel krijgen, we kunnen weer zelf (Europese) dingen.

Deze eerste stap is nodig omdat (top)bestuurders op dit moment het terecht niet zien zitten om alles ineens helemaal anders te gaan doen. Technische plannen en samenwerkingsarrangementen geven op zich nog geen vertrouwen. "Eerst zien dan geloven". Het risico is zeer reëel dat grootse en meeslepende plannen nog stranden voor er geld voor is gevonden, tenzij er eerst bewijs is dat het werkt.

Rijksoverheid is **aangeleerd hulpeloos** op IT gebied

Dit zit heel diep. Weinig lukt meer.

Voor oplossen moet eerst **vertrouwen herwonnen** worden

Als politiek en topambtenaren er geen zin in hebben overtuig je ze niet met betere techniek.

Dus het moet anders.

Kleine maar **belangrijke** projecten om **vertrouwen mee te herstellen**.

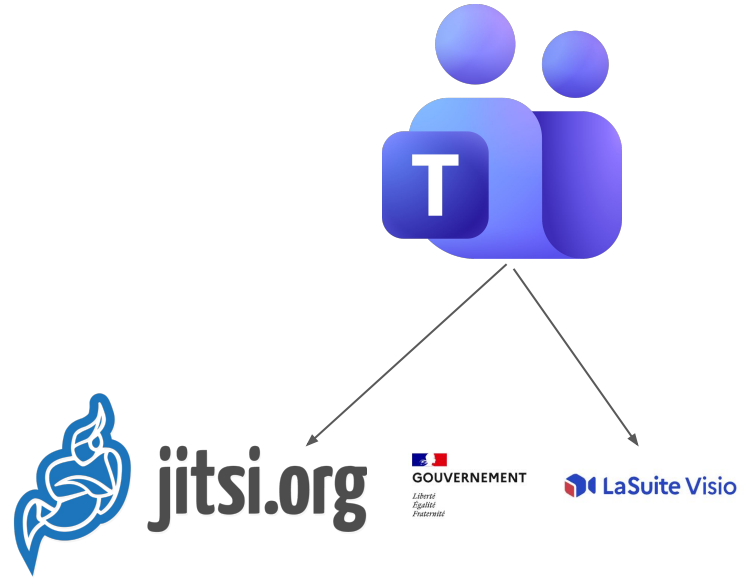

En daarna komt de rest!

DigiD

Digitale soevereiniteit, hoe staat het daarmee, en wat kunnen we er aan doen?
En, waarom is dat zo moeilijk.

Bert Hubert / bert@hubertnet.nl / https://berthub.eu/

https://berthub.eu/fieldlab